

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЯК ОСНОВА ІНТЕГРОВАНОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКИМИ ТЕРИТОРІЯМИ

Р. М. Курильців, к. е. н., доцент, Львівський національний аграрний університет, kuryltsiv@ukr.net

У статті розглядаються особливості побудови ієрархічної структури інтегрованого планування землекористування сільських територій. Обґрунтовано, що його ключові відмінності полягають у мультирівневому та мультисекторальному підходах до формування, що вимагає розвивати зв'язки як у вертикальному, так і у горизонтальному напрямках, а також створювати нові структури для координації секторів. Визначено концептуальні засади комплексного планування територіального землекористування сільських територій.

Ключові слова: просторове планування, сільські території, інтегроване управління, планування землекористування, мультирівневий і мультисекторальний підхід.

Постановка проблеми. Системи планування сьогодні існують в більшості країн світу та характеризуються певними особливостями. У розвинутих зарубіжних країнах розрізняють три різновиди (форми) планування використання та охорони земель: просторове (територіальне), міське, ландшафтне. Просторове планування не є сферою містобудівної діяльності, а вирішує питання організації всього простору на значних територіях, де поселення займають лише незначну частину. За допомогою просторового планування вирішуються питання розвитку землекористування у поєднанні з основними напрямками економічного росту, міграцією населення, вимогами охорони довкілля, поліпшення соціальної інфраструктури.

Міське планування використання та охорони земель спрямоване на організацію раціонального землекористування у поселеннях, регулювання планування і забудови міських територій, та, в кінцевому підсумку, на видачу дозволів на будівництво.

Ландшафтне планування забезпечує, перш за все, раціональне використання земель та їхню охорону на сільських територіях, сприяючи реалізації природоохоронних і соціально-економічних завдань в аграрному секторі економіки [1, с.5].

У всіх економічно розвинутих країнах планування використання земельних ресурсів являється основним важелем державної земельної політики і регулювання земельних відносин. Територіальне планування пов'язується із плануванням розвитку зем-

лекористування і територіальним зонуванням. Воно проводиться під девізом «Першочергове служіння суспільним інтересам» на основі державних, регіональних і муніципальних планів використання і охорони земель, а також зонування території [2, с.157].

Отже, плануванню підлягає вся територія держави (національний рівень), території її областей і районів (регіональний рівень), території населених пунктів (місцевий рівень). На кожному рівні розв'язують специфічні притаманні саме йому завдання. Попри те, що законодавча база здійснення просторового планування території є досить розвинутою і врегульовує найважливіші питання у цій сфері, вона потребує подальшого вдосконалення [2, с.223].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методичні аспекти планування землекористування ґрунтовно розглядалися у працях О. С. Дорош [3], М. М. Габреля [4], Н. І. Хумарової [5] та інші авторів. Однак, стосовно сільських територій, цей науковий напрям в Україні розкритий досить фрагментарно, що вимагає розгляду та обґрунтування його концептуальних засад.

Формулювання мети статті. Метою даної роботи є розкриття процесу інтегрованого планування землекористування сільських територій особливостей планування територіального землекористування сільських територій, а також визначення концептуальних засад його реалізації в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні в Україні просторове пла-

нування підміняється містобудівною документацією – Генеральною схемою планування території України, що визначає пріоритети та концептуальні вирішення планування і використання території країни, вдосконалення систем розселення та забезпечення сталого розвитку населених пунктів, розвитку виробничої, соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури, формування національної екологічної мережі [6]. Це пояснюється тим, що використання переважної більшості не призначених для забудови земель за межами населених пунктів не стосується містобудівного планування.

Також, міське планування землекористування акумулювало в собі і елементи ландшафтного планування, яке йому не властиве. Це стосується формування екомережі як єдиної територіальної системи, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біорізноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища [7].

Це пояснюється тим, що Україна, отримавши в 1991 році Незалежність, отримала у спадок радянську систему адміністративно-територіального устрою, який більш-менш остаточно сформувався лише у другій половині 60-х років минулого століття. З часу проголошення Незалежності пройшло уже понад 20 років. За ці роки повністю зникли колгоспи, приватна власність стала домінуючою, але система адміністративно-територіального устрою не зазнала змін. Це унікальна практика не тільки в історії України, а й у історії інших країн, адже на кожному етапі розвитку держава проводить реформи територіального устрою аби забезпечити ефективне управління і дати адекватну відповідь на виклики, що виникають. [8].

Такий підхід не відповідає європейському підходу щодо розмежування планування сільських та міських територій. Так, в

Європейському Союзі до сільських територій відносяться поселення за межами міських територій. Вони представляють собою кластери із щільністю не менше 300 чоловік на квадратний кілометр та мінімальної кількості населення у 5 тисяч осіб.

В Україні віднесення населених пунктів до тієї чи іншої категорії здійснюється на підставі виконання ними певних функцій, наявності або відсутності соціально-економічної бази для їх розвитку. Виявлення цієї бази є одним із головних питань з перспективи розвитку населених пунктів.

Найбільш чіткою ознакою міста і селища є чисельність населення і його зайнятість. Всі інші, маючи значний вплив, не можуть бути вирішальними для віднесення населеного пункту до міста або селища. Так, найменша кількість населення для селищ – від 1 до 3 тис. осіб, для міст (залежно від місцевих природних та історичних особливостей) – від 5 до 12 тис. осіб.

Отже, для переосмислення змісту просторового розвитку України вкрай важливо перейти від існуючих стереотипів містобудівного планування сільських населених пунктів, сформованих ще радянським адміністративно-територіальним устроєм, до планування землекористування сільських територій.

Адже, сільська територія – це не житлове, а соціально-природне просторове утворення, в якому поселенська мережа є компонентом сільських територіальних утворень. Сільську територію об'єднують природні, виробничо-господарські, соціальні, політичні складники, що перебувають під управлінським та регулятивним впливом територіальних громад, органів місцевого самоврядування, органів державної влади, бізнесу та громадськості [9, с.129].

Сільська територія є економічно-екологічною категорією, регіонально-територіальним утворенням зі специфічними природно-кліматичними, соціально-економічними умовами, де економічно і екологічно збалансовані та енергетично взаємопов'язані різні ресурси (природні, трудові, матеріальні, енергетичні, інформаційні, фінансові) з метою створення сукупного суспільного продукту конкретної території та повноцінного життєвого середовища для

сучасного і майбутніх поколінь» [10, с.69].

Для забезпечення комплексного розвитку сільських територій в інтересах суспільства в кінці 2015 року була прийнята Концепція розвитку сільських територій. Важливим є те, що її реалізації здійснюватиметься шляхом впровадження міжсекторального підходу та проведення реформи системи управління. Відповідно до неї, одними із напрямів удосконалення системи управління сільськими територіями являтимуться:

- посилення ролі територіальних громад сіл, селищ у плануванні та впровадженні заходів з розвитку сільських територій;

- сприяння розвитку державно-приватного партнерства для реалізації проєктів розвитку сільських територій та залучення інвестицій.

Підходи з урахуванням місцевих умов і інтегровані підходи територіального розвитку сприяють ефективності та дієвості політики в області розвитку шляхом точного визначення територіальних ресурсів і стимулювання внутрішніх потенціалів розвитку, дозволяючи таким чином різні заходи адаптувати до місцевих умов. Для цього необхідно поліпшити діалог, консультації та співробітництво між органами влади різних секторів і на різних адміністративних рівнях, а також забезпечити участь громадськості, включаючи участь зацікавлених осіб і місцевих громад [12].

Інтегроване планування (на відміну від секторального планування) представляє собою процес, який поєднує різноманітні заходи з планування на різних рівнях та у різних секторах, що забезпечує можливість ухвалення стратегічних рішень та синоптичний погляд на ресурси та зобов'язання відповідних суб'єктів. Інтегроване планування виконує роль центрального вузла, де сходяться разом інституційні ініціативи та розподіл ресурсів. У контексті інтегрованого (або загального) планування економічні, соціальні екологічні та культурні фактори комбінуються для ухвалення таких рішень стосовно використання земель та об'єктів, які мають забезпечити сталий територіальний розвиток [13, с.15].

Процес інтегрованого планування зем-

лекористування сільських територій відрізнятиметься від звичайного процесу планування. Ключові відмінності полягають у мультирівневому та мультисекторальному підході до його формування, що вимагає розвивати зв'язки як у вертикальному, так і у горизонтальному напрямках, а також будувати нові структури для координації секторів.

Таким чином, відмінними характеристиками такого планування є багатоцільова орієнтація, багаторівневність, інтерсекторальність, міждисциплінарність, міжнародність, міжвідомчість [5, с. 144].

Структура інтегрованого планування землекористування сільських територій має ієрархічну схему (рис. 1), у межах якої кожен рівень планування забезпечується управлінням послідовних деталізованих рівнів, а інформаційна взаємодія відбуватиметься як в прямому, так і зворотному напрямку. В свою чергу, планування територіального землекористування сільських територій базуватиметься на основі стратегії та являється наступним кроком, який деталізуватиме національний та регіональний рівень.

У процесі узгодження таких дій слід ураховувати специфіку сільської території. Серед цих особливостей важливе значення мають:

- наявність багатьох видів природних ресурсів (земля, лісова рослинність, води, корисні копалини й ін.), які зазвичай неконцентровані, розосереджені та іммобільні;

- урахування не тільки порядку використання місцевих поновлюваних ресурсів, але й умов їх відновлення, що потребує додаткових ресурсів;

- особливі вимоги до організації невиробничої структури, де пріоритетним є не комерційний, а соціальний підхід;

- необхідність застосування інших нормативів через специфіку місцевих ресурсів;

- обмеженість фінансових можливостей, у зв'язку із чим багато планових заходів можна реалізувати тільки за умови зовнішніх надходжень, наприклад за урядовими цільовими програмами або з інших джерел;

- забезпечення всього населення сільської місцевості робочими місцями [14, с. 18].

Рис. 1. Логічно-смысловая схема інтегрованого планування землекористування сільських територій (розроблено автором)

Сутність поняття територіального планування землекористування завжди обумовлена визначенням видів раціонального землекористування та його режиму на певній території, оцінюванням стану використання земельних ресурсів, альтернативних моделей та інших природних, соціальних і економічних умов з метою вибору та освоєння видів і типів землекористування, напрямів діяльності, які є найкращими для вирішення поставлених завдань. Відповідно, для забезпечення сталого розвитку землекористування, не порушуючи балансу між збереженням природно-ресурсного потенціалу й розв'язанням усього комплексу соціальних, економічних, демографічних, культурних, інституціональних та інших проблем, територіальне планування землекористування необхідно розглядати як один із основних важелів державної земельної політики забезпечення державних, самоврядних, бізнесових та громадських інтересів щодо організації використання та охорони земель і механізм адміністрування такого режиму землекористування юридичних осіб і громадян,

що не завдає шкоди довкіллю й суспільству [16, с.13].

Місцевий (територіальний) розвиток характеризується комплексом різноманітних просторових, економічних, соціальних, культурно-духовних, екологічних та інших чинників, які необхідно враховувати в процесі здійснення територіального планування [17, с.9].

Саме на територіальному рівні формуються первинні ресурсні та фінансові потоки, закладаються основи поділу праці та виробничої кооперації, утворюються стабільні зв'язки та взаємозалежності різноманітних видів відтворювальних циклів та соціально-економічних процесів, реалізуються програми соціально-економічного розвитку територій, задовольняються ключові потреби населення, здійснюється захист природного середовища [18, с.6].

Сьогодні, ефективне вирішення цих завдань неможливе без функціонування системи землеустрою – сукупності соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відно-

син та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил.

Більше того, його організаційно-інституціональна структура забезпечує комплексний підхід щодо використання потенціалу сільських територій через прогнозування, планування і організацію раціонального використання та охорони земель на національному, регіональному, локальному і господарському рівнях [19].

Поряд з тим, використання земель житлової та громадської забудови сільських територій повинно здійснюватися відповідно до плану земельно-

господарського устрою, який розробляється з метою здійснення організаційно-правових, інженерно-технічних та природоохоронних заходів щодо використання земель відповідно до цільового призначення, розподілу земель за формами власності та користування, зокрема оренди, забезпечення режиму використання земель у межах охоронних зон, зон особливого режиму та захисту від руйнування.

Отже, сьогодні інтегрований підхід до розвитку сільських територій полягає у комплексному плануванні використання земель усієї територіальної громади на основі ринково орієнтованої землевпорядної документації та плану її соціально-економічного розвитку. (рис. 2)

Рис. 2. Логічно-смысловая схема комплексного планування територіального землекористування сільських територій (розроблено автором)

Саме наявність та жорстке дотримання землевпорядної документації є запорукою гармонійного розвитку сільських територій відповідно до європейських стандартів

життя та праці для осіб, що в них проживають. Це також дозволить плани соціально-економічного розвитку територіальних громад сільських територій

об'єднати з просторовою системою землеустрою, що значно підвищить їх достовірність та реалістичність.

Такий комплексний підхід стане важливою конкурентною перевагою сільської громади як в отриманні коштів з державного бюджету у вигляді субвенцій, так і в залученні інвестиційного капіталу для розвитку своєї території.

Використання організаційно-інституційної структури землеустрою дозволить забезпечити підвищення сукупного капіталу конкретної території при плануванні територіального землекористування сільських територій. Розглянемо це на прикладі аналізу напрямків впливу (*impact pathway analysis*) схеми землеустрою і техніко-економічного обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць.

Адже, метою спільного планування землекористування є досягнення сталого землекористування, тобто, типу землекористування, який є соціально справедливим і бажаним, економічно життєздатним, екологічно безпечним і культурно і технічно сучасним. Це призводить в рух соціальні процеси прийняття рішень і формування консенсусу щодо використання та захисту земель приватної, комунальної або державної власності [20, с.7].

Планування землекористування являє собою систематичний і ітераційний процес, що проводиться з метою створення сприятливих умов для сталого розвитку земельних ресурсів, який відповідає потребам і запитам людей. Він оцінює фізичні, соціально-економічних, інституціональні і правові можливості, обмеження щодо оптимального та сталого використання земельних ресурсів, а також дає людям можливість приймати рішення щодо розподілу цих ресурсів [21, с.14].

Таким чином, планування можна визначити як специфічну форму суспільної практики людей, що є однією із функцій управління – пріоритетною, яка полягає у підготовці різних варіантів управлінських рішень у вигляді прогнозів, проектів, програм і планів, обґрунтувань їх оптимальності, забезпеченні можливості їх виконання та перевірки [22, с. 10–11].

Громадська участь дозволяє вирішити ряд важливих для влади завдань, таких як діагностика проблем і потреб, виявлення можливих альтернативних рішень, оцінка наслідків різних альтернатив. Крім того, досягаються такі цілі як легітимізація ролі органу, що готує проект стратегічного плану, створення довірчого відношення до його діяльності. Громадська участь створює умови для вирішення конфліктів, пошуку консенсусу, деполяризації інтересів [23, с.54].

Отже, ключовим внутрішнім ресурсом територіального планування сільської території є спроможність членів громади та громадських організацій, місцевих органів влади та бізнесу, землевласників та землекористувачів, гуртом за рахунок своїх знань, навичок, взаємодії та інноваційних методів землекористування щодня робити якісний і кількісний внесок у сталий її розвиток. Такий підхід дозволить змобілізувати людський, соціальний та інтелектуальний капітал для прийняття ефективних управлінських рішень, що дасть змогу підвищити сукупний капітал територіального землекористування.

Соціальний капітал є фундаментальною складовою демократичного суспільства та ринкової економіки. За визначенням Френсіса Фукуями «соціальний капітал – це набір неформальних цінностей та норм, які є спільними для певної суспільної групи і створюють можливості для співпраці» [23].

Соціальний капітал не може бути індивідуальним – він набуває свого наповнення і цінності лише коли стає суспільним надбанням і використовується широким колом індивідуумів [24].

Соціальний капітал вимірює «радіус довіри» між індивідуумами у суспільстві – чим вищий рівень довіри до людей, які не входять до складу родини, тим менші трансакційні витрати на моніторинг та впровадження формальних угод між суспільством і державними та недержавними інститутами. Тобто, соціальний капітал є характеристикою суспільства або його великих груп, а не характеристикою індивідуумів. Участь населення в громадській діяльності та суспільному житті є необхідною умовою розвитку соціального капіталу, а здатність до утворення об'єднань – постійних чи тимчасових

для вирішення конкретних цілей – є важливою якісною характеристикою соціального капіталу [25, с.175].

Висновки. Таким чином, узгоджене планування землекористування являє собою процес, заснований на діалозі між усіма зацікавленими сторонами, що базується на переговорах і пошуку рішення для збалансованої форми землекористування в сільських районах, а також передбачає його спільне ініціювання та контроль за його здійсненням.

Отже, як бачимо, здатність раціоналізувати процес просторового планування сільських територій має ключове значення, для побудови інтегрованої системи управління землекористування. Адже, ефективне просторове планування землекористування сприятиме в значній мірі функціонуванню ефективної системи управління, і навпаки неефективне планування породжуватиме низьку якість прийняття управлінських рішень, що безпосередньо впливатимуть рівень сукупного капіталу територіального землекористування.

Література.

1. Третяк А. М. Концептуальні засади землепорядного планування розвитку міського землекористування в умовах децентралізації / А. М. Третяк // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2015. – № 1. – С. 3–13.
2. Сорока М. П. Державне стратегічне планування розвитку регіонів України: теорія, методологія, практика: [монографія] / М. П. Сорока. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 519 с.
3. Дорош О. С. Теоретико-методологічні засади територіального планування землекористування : [монографія] / О. С. Дорош. – Х. : Грінь Д. С., 2012. – 434 с.
4. Габрель М. М. Просторова організація містобудівних систем / М. М. Габрель; Ін-т регіон. дослід. НАН України. – К. : А.С.С. – 400 с.
5. Хумарова Н. І. Екологоорієнтоване стратегічне планування розвитку територій / Н. І. Хумарова. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2011. – 408 с.
6. Про Генеральну схему планування території України: закон України від 07 лютого 2002 року № 3059-III // Офіційний вісник України. – 2002. – № 10. – 22 березня. – С. 146.
7. Про екологічну мережу України: закон України від 24 червня 2004 року № 1864-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 45. – 5 листопада. – С. 1841.
8. Територіальний устрій УРСР, як проблема нової політичної системи України [Електронний ре-

сурс] / Вісник Інституту громадського суспільства. – 2012. – № 34. Режим допуску: http://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/Visnyk-34-D_VisnykCSI.pdf.

9. Павлов О. І. Сільські території: теоретико-методологічні засади дослідження / О. І. Павлов // Регіональна історія України: зб. наук. ст. – К. : Інститут історії України НАН України, 2009. – Вип. 3. – С. 113–132.

10. Славов В. П. Економіко-енергетична система сталого розвитку сільських територій / В. П. Славов., О. В. Коваленко // Вісник аграрної науки. – 2007. – №. – С. 68–71.

11. Про схвалення Концепції розвитку сільських територій: розпорядження Кабінет Міністрів Ук-раїни від 23 вересня 2015 року № 995-р // Офіційний вісник України. – 2015. – № 78. – 09 жовтня. – С. 244.

12. Tallinn Declaration 2014 (RU). 8th VASAB Conference of Ministers Responsible for Spatial Planning and Development of the Baltic Sea Region [Електронний ресурс]. – Режим допуску: <http://www.vasab.org/index.php/ministerial-conferences/tallinn-2014>.

13. Spatial development glossary: European Conference of Ministers responsible for Regional/Spatial Planning (CEMAT) / Territory and Landscape Series, No. 2. – 2007. – 76 p.

14. Дорош О. С. Територіальне планування землекористування в умовах нових земельних відносин: теорія, методологія і практика: дис. ... доктора екон. наук: 08.00.06 / Ольга Степанівна Дорош. – К., 2013. – 438 с.

15. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку: Практичний посібник / О. Берданова, В. Вакуленко // Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.

16. Сментина Н. В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика: [монографія] / Н. В. Сментина. – Одеса : Атлант, 2015. – 365 с.

17. Про землеустрій: закон України від 22 травня 2003 року № 858-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – 5 вересня. – С. 282.

18. Land Use Planning: Methods, Strategies and Tools [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.meso-nrw.de/toolkit/Downloads/gtz-lup.pdf>.

19. The Future of Our Land: facing the challenge [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/docrep/004/x3810e/x3810e00.htm>.

20. Колісник Б. І. Стратегічне планування ефективності функціонування лісогосподарського комплексу регіону: [монографія] / Б. І. Колісник; Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України. – О. : Фенікс, 2008. – 264 с.

21. Стратегічне планування: навч. пос. / за заг. ред. Л. Л. Приходченко; [уклад. Л. Л. Приходченко, Н. В. Піроженко, С. А. Попов, О. І. Чебан]. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – 193 с.

22. Фукуяма Ф. Соціальний капітал [Електронний ресурс] / Ф. Фукуяма // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2008. – № 53. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n53texts/fukuyama.htm>.

23. Бондаренко М. Ю. Соціальний капітал як основа розвитку громадянського суспільства [Електронний ресурс] / М. Ю. Бондаренко // Державне управління: теорія та практика. – 2011. – №2. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Bondarenko.pdf>.

24. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики: аналіт. звіт / [Колін Меддок та ін.]; Проект ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні». – Київ: 2014. – 416 с.

ПРОСТРАНСТВЕННОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ КАК ОСНОВА ИНТЕГРИРОВАННОГО УПРАВЛЕНИЯ СЕЛЬСКИМИ ТЕРРИТОРИЯМИ

Р. М. Курьльцев, к. э. н., доцент, Львовский национальный аграрный университет

В статье рассматриваются особенности построения иерархической структуры интегрированного планирования землепользования сельских территорий. Обосновано, что его ключевые отличия заключаются в мультиуровневом и мультисекторальном подходах к его формированию, что требует развивать связи как в вертикальном, так и в горизонтальном направлениях, а также выстраивать новые структуры для координации секторов. Определены концептуальные основы комплексного планирования территориального землепользования сельских территорий.

Ключевые слова: пространственное планирование, сельские территории, интегрированное управление, планирование землепользования, мультиуровневый и мультисекторальный подходы.

SPATIAL LAND USE PLANNING AS A BASIS OF INTEGRATED GOVERNANCE OF RURAL AREAS

R. M. Kuryltsiv, Ph. D (Econ.), Ass. Prof., Lviv National Agrarian University

The features of the hierarchical structure of integrated land use planning in rural areas are considered. It is proved that its key differences are multilevel and multi-sectoral approach to its formation, which requires developing relationships both in vertical and horizontal directions, and build a new structure to sector coordination. The conceptual bases of integrated territorial planning of land use in rural areas are defined.

Keywords: spatial planning, rural development, integrated governance, land use planning, multilevel and multi-sectoral approach.

Рекомендовано до друку д. е. н., доц. І. Б. Яцівом

Надійшла до редакції 12.09.2016.